

بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی با بی تفاوتی اجتماعی در بین معلمان شهر لالی

مقدمه: بی تفاوتی اجتماعی، پدیده‌ای است که به عنوان نوعی آسیب اجتماعی شناخته می‌شود. سرمایه فرهنگی به معنی صورتهای آگاهی، مهارت، آموزش و به طور کلی هر امتیازی که به شخص منزلت بالایی در جامعه می‌دهد و دربرگیرنده انتظارات بالا است. سرمایه اجتماعی به معنی مجموعه‌ای از منابع مادی یا معنوی که به یک فرد یا گروه اجازه می‌دهد تا شبکه پایداری از روابط کم‌و بیش نهادینه شده آشنایی و شناخت متقابل را در اختیار داشته باشد. هدف مطالعه حاضر، بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی با بی تفاوتی اجتماعی در بین معلمان شهر لالی بود.

روش: روش پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی و جامعه آماری شامل همه معلمان مقطع اول متوسطه در شهر لالی شامل ۱۹۳ نفر بود که از روش تمام شماری استفاده شد. ابزار گردآوری اطلاعات نیز پرسشنامه‌های سرمایه اجتماعی و فرهنگی بوردیو و پرسشنامه محقق ساخته بی تفاوتی اجتماعی بود.

یافته‌ها: بین سرمایه اجتماعی، فرهنگی و مؤلفه‌های آنها با بی تفاوتی اجتماعی در بین معلمان شهر لالی رابطه منفی و معناداری وجود داشت. همچنین رابطه سن و بی تفاوتی اجتماعی معلمان معنادار بود؛ اما جنسیت در تعیین بی تفاوتی اجتماعی معلمان، تأثیر معناداری نداشت. تحلیل رگرسیون نیز نشان داد متغیرهای سرمایه اجتماعی و فرهنگی و مؤلفه‌های آنان به طور معناداری قادر بودند تا بی تفاوتی اجتماعی در بین معلمان شهر لالی را پیش‌بینی کنند.

بحث: افزایش سرمایه اجتماعی و فرهنگی معلمان می‌تواند بی تفاوتی اجتماعی را کاهش دهد؛ بنابراین سیاستهای کلان در آموزش و پرورش باید به شیوه‌ای طراحی شود که معلمان بتوانند به بهترین شکل ممکن به رشد و توسعه ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و فرهنگی خود بپردازند.

۱. سیما رحیم پور

کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، بجنورد، ایران

۲. علیرضا قربانی

دکتر علوم اجتماعی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
(نویسنده مسئول)

<a.ghorbani@pnu.ac.ir>

۳. ناز محمد اونیق

دکتر جامعه‌شناس، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران.

واژه‌های کلیدی:

بی تفاوتی اجتماعی، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی، معلمان، شهر لالی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۱۱

The Relationship Between Social and Cultural Capital With Social Apathy Among Teachers in Lali City

1- Sima Rahimpour

M.A. in Sociology,
Department of Social
Sciences, Faculty of
Humanities, Payam Noor
University, Bojnord, Iran.

2- Alireza Ghorbani

Ph. D. in Social Sciences,
Department of Social Sciences,
Faculty of Humanities, Payam
Noor University, Tehran, Iran.
(Corresponding Author)
<a.ghorbani@pnu.ac.ir>

3- Naz Mohamad Ounagh

Ph. D. in Sociology,
Department of Social Sciences,
Faculty of Humanities,
Bojnord University, Bojnord,
Iran.

KeyWords:

Social Apathy, Social
Capital, Cultural Capital,
Teachers, Iran.

Received: 2025/01/03

Accepted: 2025/09/02

Introduction: Social apathy, recognized as a detrimental social phenomenon, poses significant challenges to community cohesion. Grounded in Bourdieu's theories, this study investigates its relationship with two key resources: social capital—the network of institutionalized relationships that provide access to collective resources—and cultural capital—the forms of knowledge, education, and skills that confer social status. This research aims to examine the relationship between these forms of capital and social apathy among teachers in Lali City.

Method: This study employed a descriptive-correlational design. The statistical population included all 193 first-grade secondary school teachers in Lali city. Due to the limited size of the population, a census method was employed, meaning the entire population was studied. Data were collected using three questionnaires: standardized measures for social capital and cultural capital based on Bourdieu's theoretical framework, and a researcher-made questionnaire to assess social apathy.

Findings: The analysis revealed a significant negative relationship between both social and cultural capital (including their components) and social apathy among teachers. Furthermore, while age demonstrated a significant correlation with apathy, no significant relationship was found with gender. Crucially, regression analysis confirmed that social and cultural capital are significant predictors of social apathy, accounting for a substantial portion of its variance.

Discussion: The significant inverse relationship between capital and apathy underscores the necessity of policy interventions designed to enhance teachers' social and cultural capital. Investing in these resources is critical for mitigating social apathy and fostering a more engaged and cohesive educational environment.

Citation: Rahimpour S, Ghorbani A, Ounagh N. (2025). Relationship review social capital and cultural capital with Social apathy between the teachers of Lali city. *refahj.* 25(98), : 6
URL: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-4420-fa.html>

Extended Abstract

Introduction

Social indifference represents one of the manifestations and consequences of societal transition from traditional to modern structures. In such societies, as well as those undergoing rapid socio-political transformations, the public becomes more susceptible to negative social phenomena, including passivity and indifference. This pattern appears particularly evident in the case of Iran, which serves as a clear example of a society in transition from traditional to modern forms and has continually faced diverse political, economic, cultural, and social challenges throughout this historical process ([Dadkhah Tehrani et al., 2021](#)).

Bourdieu defines social capital as the “aggregate of the actual or potential resources which are linked to possession of a durable network of more or less institutionalized relationships of mutual acquaintance and recognition” ([Jokar, 2021](#)). Furthermore, Bourdieu identifies other forms of capital that play crucial roles in class formation, social grouping, and social reproduction. Among these, cultural capital holds particular significance ([Hosseinzadeh, 2009](#)). [Bourdieu \(1986\)](#) categorizes cultural capital into three distinct forms: 1) the embodied state, consisting of long-lasting dispositions of mind and body; 2) the objectified state, manifested through cultural goods like books, artworks, and instruments; and 3) the institutionalized state, represented by formal qualifications and academic credentials. This study therefore addresses the following fundamental question: Is there a significant relationship between social capital, cultural capital, and social indifference among teachers in Lali city?

Method

This research employs a descriptive-correlational method and utilizes a survey technique. It is an applied study in terms of its purpose and a cross-sectional study in terms of its temporal design. The statistical population includes all first-grade urban high school teachers in Lali city, numbering 193 individuals according to available statistics from the 2022-2023 academic year. Given the limited size of the statistical population, no sampling was performed and the census method was employed for data collection.

The data collection approach combined both library-documentary and field methods. The research utilized three main questionnaires as data collection instruments. Bourdieu's Standard Social and Cultural Capital Questionnaire was used to measure cultural and artistic values across three indicators: embodied capital (mental skills and communication skills), objectified capital (consumption and possession of cultural goods, and interest in art), and institutional capital (educational credentials). This questionnaire demonstrated high reliability with a Cronbach's alpha of 0.811.

The social capital dimension was measured using Bourdieu's Standard Social Capital Questionnaire developed by Jafari, comprising 18 closed-ended items. This instrument assesses five key dimensions: social trust, social participation, social cohesion, social norms, and social security, and achieved a reliability coefficient of 0.833 according to the developers' validation.

For measuring the dependent variable, a researcher-developed Social Apathy Questionnaire with 20 closed-ended items was administered. This instrument evaluates four dimensions of apathy: social participation apathy, altruistic activities apathy, political apathy, and social responsibilities apathy, providing comprehensive assessment of the social indifference construct among the teacher participants.

Findings

The results indicate that all independent variables exert a statistically significant effect on the social participation variable. Among these, institutional capital demonstrated the strongest effect ($\beta = 0.635$), suggesting that a one standard deviation increase in respondents' institutional capital corresponds to a 0.63 standard deviation increase in their social participation. The effects of other variables can be interpreted similarly.

Furthermore, the findings reveal that all independent variables significantly affect the institutional capital variable. Here, embodied capital showed the strongest influence ($\beta = 0.548$), meaning that a one standard deviation increase in respondents' embodied capital leads to a 0.54 standard deviation increase in their institutional capital.

The analysis also confirms that all independent variables have a statistically significant impact on the embodied capital variable. Within this relationship, objecti-

fied capital emerged as the strongest predictor ($\beta = 0.598$), indicating that a one standard deviation increase in objectified capital results in a 0.59 standard deviation increase in embodied capital.

Finally, regarding social dimensions, social trust significantly affects social relationships ($\beta = 0.30$). This signifies that a one standard deviation enhancement in respondents' social trust is associated with a 0.30 standard deviation expansion in their social relationships.

Discussion

The first hypothesis confirmed a significant negative relationship between social capital, cultural capital, and social apathy among teachers. These results align with findings by [Gholichi et al. \(2024\)](#), [Dadkhah Tehrani et al. \(2021\)](#), and [Ghasizadeh and Kianpour \(2015\)](#), and are further supported by international studies from [Manning \(2014\)](#), consistently confirming this relationship.

The second hypothesis revealed a significant negative relationship between social capital and social apathy. This finding corroborates the work of [Gholichi et al. \(2024\)](#) in the Iranian context and reinforces conclusions by [Dadkhah Tehrani et al. \(2021\)](#) regarding social capital's role as a key factor mitigating indifference.

The third hypothesis demonstrated a significant negative relationship between cultural capital and social apathy, directly confirming and aligning with [Ghasizadeh and Kianpour's \(2015\)](#) findings on cultural capital's distinct effect in reducing social indifference.

Ethical considerations

Authors' contributions: All authors contributed to designing, running, and writing all parts of the research.

Funding

No direct financial support was received from any institution or organization for the preparation of this article.

Conflicts of interest

This article does not overlap with other published works of the authors.

Following the ethics of research

In this article, all rights related to research ethics have been respected.

مقدمه

بی‌تفاوتی اجتماعی، یکی از مصادیق و تبعات گذار جوامع از صورت سنتی به شکل نوین است. این‌گونه جوامع، به‌علاوه جوامعی که با تحولات سریع سیاسی اجتماعی مواجه می‌شوند، عموم افراد جامعه بیشتر مستعد پدیدارهای معرفتی منفی، همچون، انفعال و بی‌تفاوتی می‌شوند و این قاعده عام، در مورد کشور ایران که مصداق بارزی از یک جامعه در حال عبور از مظاهر سنت به اشکال مدرن است و در این گذار تاریخی با حوادث و مسائل گوناگون سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی روبرو بوده و هست، مشهودتر به نظر می‌رسد (دادخواه‌تهرانی و همکاران، ۲۰۲۱).

برخی محققان ایرانی معتقدند جوامع موسوم به جهان سوم، نظیر ایران عموماً در شرایط آنومیک به سر می‌برند و به تعبیر دورکیم، این وضعیت آنومیک اغلب در فرایند گذار شتابان از جامعه پیش مدرن به مدرن و در نتیجه جریانهای نوسازی پدید می‌آید؛ وضعیت پیچیده‌ای که با بی‌هنجاری و یا ضعف هنجاری و تعارض همراه است. هم‌چنین بررسیها و نظرسنجیهای انجام‌شده توسط مؤسسات تحقیقاتی مختلف نظیر گالوپ، نمایانگر این مطلب بوده است که بی‌تفاوتی به‌عنوان یک ناکامی اخلاقی، مبنای مهمی برای فراهم‌کردن زمینه‌های انتقال افراد جامعه از یک‌طرف طیف یعنی بی‌تفاوتی، به‌طرف دیگر طیف یعنی ایجاد علاقه است (صباح و بهشتی‌فر، ۲۰۱۶).

بی‌تفاوتی اجتماعی، به‌عنوان نوعی مسئله اجتماعی شناخته می‌شود؛ همان‌گونه که در نقطه مقابل آن، هرگونه اعتنای اجتماعی و نوع‌دوستی در حیات فردی و اجتماعی، نشانه پویایی و سلامت اجتماعی است. بی‌تفاوتی و ابعاد آن شامل بی‌تفاوتی در علاقه‌مندی، بی‌تفاوتی در رفتار، بی‌تفاوتی در رأی‌گیری به‌عنوان یکی از پدیده‌های اجتماعی عنوان می‌شود که در فرهنگ بیشتر کشورهای دنیا در قالب یک مسئله اجتماعی شناخته‌شده و عمومیت پیدا کرده است.

کناره‌گیری افراد و بی‌توجهی آنها نسبت به محیط اطراف، دلسردی و بیگانگی نسبت به مسائل اجتماعی از موضوعاتی است که در محافل اجتماعی و سیاسی موردتوجه بسیاری از اندیشمندان اجتماعی بوده است؛ به‌طوری‌که بی‌توجهی نسبت به این موارد بستر ساز بی‌تفاوتی و نهایتاً احساس پوچی در بین افراد جامعه به حساب آمده است (نادری و همکاران، ۲۰۱۰).

بی‌تفاوتی اجتماعی محصول فردگرایی افراطی جهان مدرن است. به‌زعم بیشتر نظریه‌پردازان، فردیت از موضوعات برجسته قرن حاضر است که در نوع نوین آن، تمام صور ارتباطات بشری سیر نزولی می‌پیماید. این نکته از آن روی اهمیت دارد که در معدودی از متون جامعه‌شناسی که از بی‌تفاوتی اجتماعی سخن رانده‌اند، غالباً از آن به‌عنوان یکی از عوارض شهرنشینی در عصر مدرن و به‌عنوان پدیده‌ای آسیب‌شناختی و بازدارنده در مسیر توسعه یاد شده است. مشارکت وسیع شهروندان در جامعه، امروز به‌عنوان شرط مهمی در توسعه‌یافتگی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی خوانده می‌شود و در مقابل «بی‌تفاوتی اجتماعی»، در بسیاری از کشورهای صنعتی نیز موضوع مورد تأملی شناخته شده است که البته دلایل گوناگونی دارد (محسنی تبریزی، ۲۰۱۳).

یکی از متغیرهایی که می‌تواند روی بی‌تفاوتی اجتماعی اثرگذار باشد سرمایه اجتماعی است و به‌طورکلی به روابط بین افراد، اصطلاحاً شبکه‌های اجتماعی و قوانین اعتماد متقابل بین افراد اشاره می‌کند (فدور، ۲۰۱۹). بورديو آن را از سایر انواع سرمایه‌های اقتصادی، فرهنگی و نمادین متمایز می‌کند و برای آن خصلتی ساختاری و تعاملاتی قائل است (بورديو، ۱۹۸۶).

بورديو سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از منابع بالقوه و بالفعلی می‌داند که در نتیجه داشتن شبکه‌ای از روابط نسبتاً نهادینه‌شده از آشناییهای متقابل افراد به دست می‌آید (جوکار، ۲۰۲۱). سرمایه اجتماعی بورديو بر پیامدهای چنین ارتباطاتی در سطح فردی متمرکز بود، اما

کلمن اهمیت کارکردی سرمایه اجتماعی را برای نتایج گروههای کوچک مانند خانواده‌ها و هم چنین جایگاه آن در ساختارهای اجتماعی آشکار کرد (راجرز و همکاران، ۲۰۱۹).

سرمایه اجتماعی، یکی از مهم‌ترین دارایی‌هاست که از شاخصه‌های رشد و توسعه هر جامعه‌ای به شمار می‌آید و از رهگذر این سرمایه حیاتی است که انسجام، اعتماد متقابل و حسن اطمینان و همبستگی در جامعه فراهم می‌شود و هرگونه کاهش در آن، منجر به کاهش مشارکتهای سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی شهروندان می‌شود (صالحی امیری و امیرانتخابی، ۲۰۱۳، عذاریانی و همکاران، ۲۰۲۱، به نقل از قاسمی و همکاران، ۲۰۲۱).

یکی دیگر از متغیرهایی که می‌تواند روی بی تفاوتی اجتماعی اثرگذار باشد سرمایه فرهنگی است. بورديو همراه با سرمایه اقتصادی انواع دیگری از سرمایه را مطرح می‌کند که نقش مهمی در شکل‌گیری طبقات، گروههای اجتماعی و بازتولید اجتماعی دارد و واجد سویه‌های مادی است. ازجمله این سرمایه‌ها، سرمایه فرهنگی است (توسلی و موسوی، ۲۰۰۵).

سه منبع عمده سرمایه فرهنگی از نظر بورديو عبارتند از: پرورش خانوادگی، آموزش رسمی و فرهنگ شغلی. تفاوت میزان سرمایه فرهنگی در افراد نیز ناشی از انباشت این نوع سرمایه در دارندگان است. بورديو سرمایه فرهنگی را به سه شکل تقسیم‌بندی می‌کند: ۱. تجسم‌یافته یا مجسم که ترتیبات دیرپای ذهن و بدن را شامل می‌شود، ۲. عینیت‌یافته که به صورت کالاهای فرهنگی چون تصاویر، کتب، کامپیوتر و هنر بروز می‌کند و ۳. حالتی که از طریق مدارک واقعی و دیگر شواهد پایگاه فرهنگی بازنمایی می‌شود (حسین‌زاده، ۲۰۰۹). تحقیقات سالهای اخیر در مورد بی تفاوتی اجتماعی در ایران، نشان می‌دهد که در مواجهه با وضعیتهای اضطراری، نسبت نوع دوستی در جامعه شهری ایران ۷۵/۳ درصد و نسبت بی تفاوتی ۲۴/۷ بوده است (کلانتری و همکاران، ۲۰۰۷). برخی مطالعات حاکی از شیوع و تشدید بی تفاوتی اجتماعی در جامعه ایران بوده است. به طوری که نسبت به اتفاقات

و مسائل مهم اجتماعی اطراف، بی تفاوت بوده‌اند. این موضوع موجب کم‌ارزشی فعالیت‌های اجتماعی و تمایل به پوچ‌گرایی و شانه خالی کردن از مسئولیت‌ها و وظایفی که نسبت به جامعه دارند، در بین آنان شده است (دادخواه‌تهرانی و همکاران، ۲۰۲۱).

علاوه بر آن، در جامعه‌ای که بی تفاوتی اجتماعی افزایش یابد، دلسردی و بی‌اعتنایی و بی تفاوتی هر یک از اعضا یا گروه‌های جامعه، بر آثار بیگانگی اجتماعی، نارضایتی و عدم اعتماد نسبت به دیگران باعث ایجاد شکنندگی در ساختار اجتماعی خواهد شد. همین عوامل رفته‌رفته، اعضای جامعه و خصوصاً نسل جدید را نسبت به همه فرآیندهای اجتماعی بدبین کرده و دچار بیماری ناامیدی نسبت به آینده و انزوای اجتماعی به‌دوراز هرگونه ارتباط اجتماعی خواهد کرد؛ بنابراین، بی‌توجهی نسبت به ارتباطات فردی یا گروه‌های عناصر اجتماعی، عامل فروپاشی هر ساختار یا محیطی خواهد بود که در آن انسان به‌عنوان یک عامل اثرگذار و دارای قدرت تصمیم‌گیری، به حساب آورده نشود. سنجش بی تفاوتی اجتماعی و رابطه سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی با این پدیده منفی اجتماعی، در بین معلمان اهمیت ویژه‌ای دارد و می‌بایست مورد تجزیه و تحلیل علمی قرار گیرد تا به رفع و حل یک معضل اجتماعی نامحسوس اما مهم و تعیین‌کننده بیانجامد.

قلیچی و همکاران (۲۰۲۴) در بررسی رابطه مؤلفه‌های جامعه‌شناختی و بی تفاوتی اجتماعی دریافته‌اند، نظام ارزشی، سبک زندگی و سرمایه اجتماعی بر بی تفاوتی اجتماعی شهروندان، نقش تعیین‌کننده‌ای داشته است. **ملانیاجلودار و دادخواه‌تهرانی (۲۰۲۱)** نشان دادند رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای جنسیت، قومیت و محل سکونت با بی تفاوتی اجتماعی معنادار نیست. هم‌چنین برخی تحقیقات حاکی از افزایش بی تفاوتی اجتماعی در بین معلمان ایران است. **رونقی (۲۰۲۲)** نشان داد بی تفاوتی اجتماعی در قالب‌های سازمانی در بین کارکنان آموزش و پرورش و معلمان در دهه اخیر افزایش معنی‌داری داشته است.

بارها مشاهده شده که معلمان به‌ویژه در شهرهای کوچک و شهرستانها، بارها از کنار

اتفاقات و مسائل مهمی که اطرافشان می‌افتد بی‌تفاوت رد می‌شوند و شاید مشاهده برخی وقایع از سوی آنان باعث تشدید و شیوع هرچه بیشتر این بی‌تفاوتی اجتماعی باشد. ازجمله اینها می‌توان به مشاهده حضور کم‌رنگ و ضعیف معلمان در انتخابات شورای صنفی معلمان و کم‌توجهی نسبت به کارهای پژوهشی، تبعیض و بی‌عدالتی نسبت به ارزیابی علمی و انواع مسائل دیگر اشاره کرد. ممکن است مشاهده این موارد ذکر شده باعث ایجاد این طرز فکر در معلمان شود که آنها ارزشی برای دیگران و جامعه ندارند؛ یعنی به‌نوعی دچار پوچ‌گرایی شوند و از مسئولیتها و وظایفی که نسبت به جامعه دارند شانه خالی کنند.

در حال اگر بی‌تفاوتی اجتماعی در بین معلمان به‌عنوان قشری که با آینده‌سازان جامعه در ارتباط هستند، گسترش یابد، ممکن است که جامعه را با مسائلی همراه کند که این مسائل باعث از دست رفتن نظم و انسجام اجتماعی خود آن جامعه شده و معضلی اجتماعی به بار آورد که عملاً قابل جبران نخواهد بود. با در نظر گرفتن خلأ موجود در مطالعات و پژوهشهای انجام شده در این زمینه، محققین در صدد بررسی پاسخ به این پرسش اساسی هستند: آیا بین سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی با بی‌تفاوتی اجتماعی در بین معلمان شهر لالی رابطه معناداری وجود دارد؟

پیشینه تجربی

رونقی (۲۰۲۲) در «بررسی رابطه گرایش مذهبی به‌عنوان بخش مهمی از نظام فرهنگی در جامعه با بی‌تفاوتی اجتماعی و تفکر انتقادی در بین دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان» نشان داد که رابطه‌ی معنادار بین میزان گرایش مذهبی دانشجویان با بی‌تفاوتی اجتماعی و تفکر انتقادی دانشجویان بوده است. قلیچی و همکاران (۲۰۲۴) تحقیقی با عنوان «بررسی رابطه مؤلفه‌های جامعه‌شناختی و بی‌تفاوتی اجتماعی با تأکید بر نقش میانجی هنر و دین‌داری در سبک زندگی شهر گرگان» انجام دادند.

میانگین بی‌تفاوتی اجتماعی شهروندان در حد متوسط رو به بالا بوده و میزان دین‌داری در حد بالا به دست آمد. بین مؤلفه‌های جامعه‌شناختی و دین‌داری رابطه معناداری با بی‌تفاوتی اجتماعی وجود داشت. **دادخواه‌تهرانی و همکاران (۲۰۲۱)** در «بررسی عوامل مؤثر بر بی‌تفاوتی اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه‌های آزادشهر تهران» نشان داد بین بیگانگی اجتماعی، اثربخشی، تحلیل هزینه-پاداش، احساس محرومیت نسبی و میزان ادراک عدالت اجتماعی با بی‌تفاوتی اجتماعی بین دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. **دادخواه‌تهرانی و همکاران (۲۰۲۱ الف)** در «بررسی تأثیر متغیرهای زمینه‌ای و جمعیتی بر میزان گرایش دانشجویان به بی‌تفاوتی اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه‌های آزادشهر تهران» نشان دادند بین متغیرهای جنسیت، قومیت و محل سکونت با بی‌تفاوتی اجتماعی معنادار نیست. **مرادی و صفاریان (۲۰۱۹)** در پژوهشی نشان دادند که میان گرایشهای دینی، میزان فردگرایی، میزان سلامت اجتماعی، میزان نشاط اجتماعی، میزان امید به آینده، وضعیت سنی و میزان تحصیلات با بی‌تفاوتی اجتماعی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد. **عنبری و غلامیان (۲۰۱۶)** در «تبیین جامعه‌شناختی عوامل مرتبط با بی‌تفاوتی اجتماعی» نشان دادند که بی‌تفاوتی اجتماعی بیش از آن‌که به عوامل و متغیرهای فردی نسبت داده شود، تابعی از ادراکات و تفسیرهای اجتماعی افراد خاصه میزان اعتماد عمومی، رضایت اجتماعی، حس بی‌هنجاری در جامعه، تقدیرگرایی و احساس بی‌عدالتی بوده است. **نادری و همکاران (۲۰۱۰)** در الگوی ساختاری رابطه بین بیگانگی و بی‌تفاوتی اجتماعی، دریافتند رابطه معنی‌داری بین بیگانگی اجتماعی با بی‌تفاوتی اجتماعی وجود دارد. **صباح و بهشتی‌فر (۲۰۱۶)** در «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و بی‌تفاوتی سازمانی کارکنان ستاد مرکزی دانشگاه علوم پزشکی کرمان» نشان دادند که بین سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن با بی‌تفاوتی سازمانی کارکنان رابطه آماری معکوس وجود دارد. هم‌چنین با افزایش سرمایه اجتماعی، بی‌تفاوتی سازمانی کارکنان در ستاد کاهش پیدا می‌کند. **زارع‌شاه‌آبادی و شهاب‌سامانی (۲۰۱۶)**

نشان دادند که رابطه معنی‌داری بین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با بی‌تفاوتی اجتماعی وجود دارد. بین اعتماد اجتماعی و بی‌تفاوتی اجتماعی، با دیگر ابعاد سرمایه اجتماعی یعنی مشارکت، انسجام و هنجارهای اجتماعی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد.

قاضی‌زاده و کیان‌پور (۲۰۱۵) در «بررسی میزان بی‌تفاوتی اجتماعی در بین دانشجویان» نشان دادند میانگین بی‌تفاوتی اجتماعی در حد پایین است. بین متغیرهای زمینه‌ای تحقیق شامل سن، مقطع تحصیلی و رشته تحصیلی با بی‌تفاوتی اجتماعی رابطه معنی‌داری پیدا نشد؛ اما میزان بی‌تفاوتی اجتماعی برحسب متغیرهای جنسیت و وضعیت تأهل به شکل معناداری متفاوت است. هم‌چنین بی‌تفاوتی اجتماعی در بین افراد متأهل کمتر از افراد مجرد است. از بین متغیرهای اصلی پژوهش، بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی با بی‌تفاوتی اجتماعی و نیز سرمایه اجتماعی با بی‌تفاوتی اجتماعی ارتباطات معنادار و معکوسی برقرار است.

کرتیز و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقشان نشان دادند که یکی از مشکلات اصلی بیش از ۵۰ درصد از دانش‌آموزان، بی‌تفاوتی معلمان است. تحقیق نشان داد که معلمان باید بیشتر به احساسات و نیازهای دانش‌آموزان توجه کنند و از رویکردی سازنده و همراهی با دانش‌آموزان استفاده کنند.

دیل و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند که معلمان بیشتر به دانش‌آموزانی که به اوضاع خانوادگی دچار مشکل هستند، بی‌توجه هستند. تحقیق نشان داد که معلمان باید به دانش‌آموزانی که به مشکل خانوادگی برخورد کرده‌اند، بیشتر توجه کنند و از نظر عاطفی و اجتماعی آنها را پشتیبانی کنند. **دی‌وت (۲۰۲۰)** در بررسی عوامل مؤثر بر بی‌تفاوتی اجتماعی و قلدری معلمان دریافتند که بیشترین میزان بی‌تفاوتی معلمان در کلاسهای رخ می‌دهد که دانش‌آموزانی با سطح تحصیلات پایین‌تر حضور دارند. معلمان باید به دانش‌آموزان با سطح تحصیلات پایین‌تر بیشتر توجه کنند و به آنها کمک کنند تا در مسیر آموزشی خود پیشرفت کنند.

مانینگ (۲۰۱۴) در مقاله خود یعنی درگیری و مشارکت سیاسی در بزرگسالان به بررسی

نگرانیهای اخیر در مورد بی‌تفاوتی جوانان و عدم مشارکت در سیاست پرداختند. عوامل زمینه‌ساز در این مقاله بی‌تفاوتی سیاسی شامل انگیزش خشک لیبرالی به یک حزب سیاسی، نقش مهم دوستان و خانواده در پرورش و حفظ تعهدات سیاسی و همچنین احساس ذهنی از خودبیگانگی، بی‌توجهی، بدبینی و اثربخشی سیاسی کم به‌عنوان معیارهای اجتماعی و روانی بر رفتار استدلال شده است.

پیشینه پژوهش حاکی از آن است که اگرچه مطالعات پیشین به‌کرات به بررسی عوامل مؤثر بر بی‌تفاوتی اجتماعی پرداخته‌اند، اما دو شکاف عمده در این زمینه وجود دارد: اولاً تمرکز اصلی این تحقیقات بر جامعه عمومی یا دانشجویان بوده و مطالعات مرتبط با معلمان، عمدتاً بی‌تفاوتی آنان نسبت به دانش‌آموزان را بررسی کرده است، نه بی‌تفاوتی اجتماعی خود معلمان به‌عنوان کنشگران اجتماعی. ثانیاً، متغیرهای تبیینی غالب در پیشینه، عواملی چون سرمایه اجتماعی، دین‌داری و بیگانگی بوده و نقش «سرمایه فرهنگی» مغفول مانده است؛ بنابراین، مزیت و نوآوری پژوهش حاضر در آن است که با تمرکز بر جامعه معلمان و وارد کردن متغیر سرمایه فرهنگی به‌عنوان عامل تأثیرگذار، درصدد تبیین این پدیده با چارچوبی تحلیلی‌تر و فرهنگی‌تر است.

چارچوب نظری

بورديو سرمایه اجتماعی را موقعیت و شرایط افراد در گروه و رابطه فرد در شبکه‌های اجتماعی تعریف می‌کند. سرمایه اجتماعی حاصل جمع منابع واقعی یا بالقوه‌ای است که از شبکه‌ای با دوام از روابط کمابیش نهادینه‌شده آشنایی و شناخت متقابل، یا به بیان دیگر، با عضویت در یک گروه به دست می‌آید. شبکه‌ای که هریک از اعضای خود را از پشتیبانی سرمایه اجتماعی برخوردار می‌کند و آنان را مستحق اعتبار می‌کند.

به تمام عواید و منابعی که مجموعه افراد از قبل موقعیت اجتماعی و عضویت و ارتباط تنگاتنگ خود با شبکه‌ها، نهادها و سازمانها به دست می‌آورند، سرمایه اجتماعی اطلاق

می‌شود. به عبارت دیگر، سرمایه اجتماعی منابعی است که افراد و گروه‌ها از طریق ارتباطات و پیوند با یکدیگر می‌توانند به دست آورند.

بوردیو سرمایه فرهنگی را در سه مؤلفه اصلی خلاصه می‌کند: اول، سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته، این سرمایه در ذهن و جسم افراد تجلی می‌یابد و به صورت آمادگی‌های پایدار (مانند سلیقه، دانش، مهارت) نمود پیدا می‌کند. ویژگی کلیدی آن غیرقابل انتقال بودن است؛ یعنی نمی‌توان آن را مستقیماً از طریق خرید، هدیه یا مبادله به دست آورد و از طریق فرآیند یادگیری و درونی کردن در طول زمان حاصل می‌شود.

بوردیو این شکل را «سرمایه فرهنگی مولد» می‌نامد. دوم، سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته، این سرمایه در قالب کالاها و اشیای مادی فرهنگی مانند کتاب، نقاشی، ابزار و آثار هنری متجلی می‌شود. ویژگی بارز آن قابل انتقال بودن است (می‌توان این کالاها را خرید و فروخت). این شکل از سرمایه دارای یک وجه اقتصادی (ارزش مادی) و یک وجه نمادین (ارزش فرهنگی) است. استفاده از آن مستلزم داشتن سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته (مثلاً دانش برای درک یک اثر هنری) است. سوم، سرمایه فرهنگی نهادی‌شده، این سرمایه به شکل مدارک و صلاحیت‌های رسمی (مانند مدارک دانشگاهی) ظاهر می‌شود که توسط نهادهای مشروع (مانند دانشگاه‌ها) اعطا می‌شود. کارکرد اصلی آن تبدیل سرمایه فرهنگی به سرمایه اقتصادی و اعطای پایگاه اجتماعی به دارنده آن به طرق معقول و رسمی است. این شکل از سرمایه به عنوان پلی بین حوزه فرهنگ و اقتصاد عمل می‌کند و وابستگی شدیدی به سرمایه تجسم‌یافته (صلاحیت فرد) دارد (شارع‌پور و خوشفر، ۲۰۰۲).

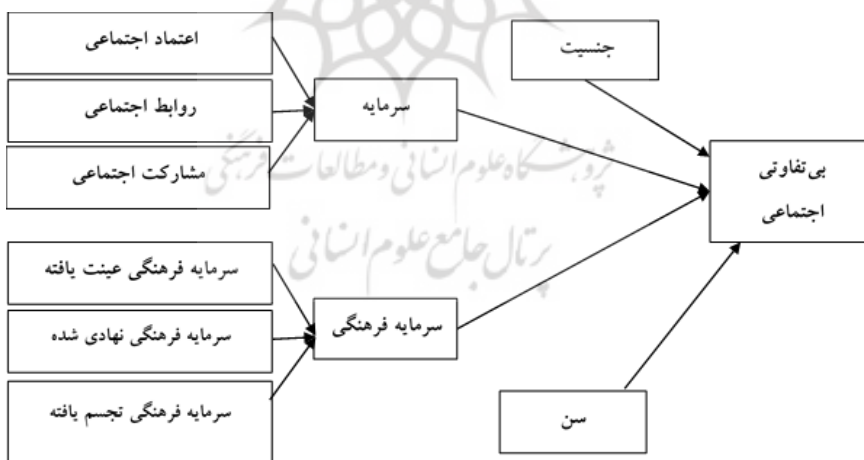
از طرفی، با بهره‌گیری از نظریه بوردیو پیرامون سرمایه اجتماعی و فرهنگی می‌توان گفت که سرمایه اجتماعی نوعی ویژگی تسهیل‌کنندگی در روابط اجتماعی دارد. وجود سرمایه اجتماعی در ساختارهای اجتماعی باعث می‌شود محیطی خلق شود که در آن امنیت اجتماعی بیشتری برقرار شود؛ به نحوی که انسان‌ها از آرامش برخوردار شده و در روابط تعاملی

خود با دیگران با کمترین اصطکاک، تنشهای خود را برطرف کنند و بی‌تفاوتی آنان کاهش یابد (متولی، ۲۰۰۵).

لیپست معتقد است که بی‌تفاوتی سیاسی بازتابی از نارضایتی مردم از عدم موفقیت سیاسی در بررسی و حل مسائل جدید است. در نتیجه بی‌تفاوتی اجتماعی پاسخ و نتیجه عدم رضایت اجتماعی مردم از مسئولین است. لیپست اعتقاد دارد که در بروز پدیده بی‌تفاوتی ناآگاهی اجتماعی نیز نقش دارد. وی معتقد است که کارمندان عادی و مشاغل یدی فرصت ناچیزی برای کسب اطلاعات و آگاهی وسیع در اختیار دارند و زنان خانه‌دار نیز در وضعیت نامساعدی قرار دارند که می‌تواند میزان پایین رأی زنان و بی‌تفاوتی آنان را توجیه کند (صدادقتی‌فرد، ۲۰۱۳).

چارچوب نظری موجود بر اساس نظریه‌های دورکیم، لیپست و بوردیو به شکل زیر ترسیم می‌شود:

شکل ۱: مدل نظری تحقیق

روش

پژوهش با روش کمی پیمایش انجام شده است. جامعه آماری شامل همه معلمان مقطع اول متوسطه شهر لالی بود که تعداد آنان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ برابر با ۱۹۳ نفر بود. با توجه به محدود بودن جامعه آماری، از روش تمام شماری استفاده شد. با مراجعه حضوری به مدارس متوسطه اول، معلمان به پرسشنامه های پژوهش پاسخ دادند.

ابزارهای گردآوری اطلاعات شامل سه پرسشنامه به شرح ذیل بود:

۱. پرسشنامه سرمایه فرهنگی بوردیو: توسط شارع پور و همکاران ساخته شده که دارای

۲۲ سؤال در سه مقیاس: ۱. تجسم یافته یا سرمایه بدنی و فردی ۲. عینی ۳. نهادی است.

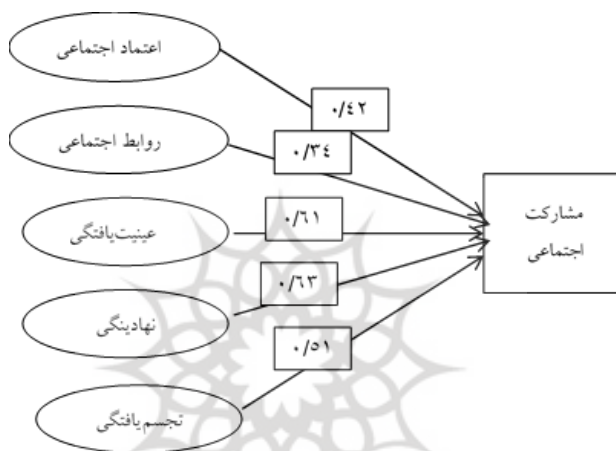
۲. سرمایه اجتماعی بوردیو: توسط جعفری ساخته شده که دارای ۱۸ گویه است که پنج بعد اعتماد، مشارکت، انسجام، امنیت و هنجارهای اجتماعی را مورد بررسی قرار می دهد.

۳. بی تفاوتی اجتماعی: پرسشنامه محقق ساخته که دارای ۲۰ گویه است که چهار بعد بی تفاوتی اجتماعی نسبت به مشارکت اجتماعی، بی تفاوتی اجتماعی نسبت به فعالیتهای دگرخواهانه، بی تفاوتی سیاسی و بی تفاوتی اجتماعی نسبت به مسئولیتهای اجتماعی را مورد بررسی قرار می دهد.

از اعتبار صوری مبتنی بر برآورد اعتبار پرسشنامه از استادان محترم گروه علوم اجتماعی دانشگاه و از ضریب آلفای کرونباخ برای برآورد ضریب پایایی پرسشنامه استفاده شده است. برای تحلیل داده ها (آمار توصیفی و استنباطی) از نرم افزار SPSS نسخه ۲۴ و آزمونهای رگرسیون و تحلیل مسیر استفاده شده است.

جدول ۱. پایایی مقیاسهای پرسشنامه

مقیاسها	ضریب آلفا (α)
سرمایه اجتماعی	۰/۸۰۱
سرمایه فرهنگی	۰/۸۱۳
بی تفاوتی اجتماعی	۰/۷۹۸

یافته‌ها

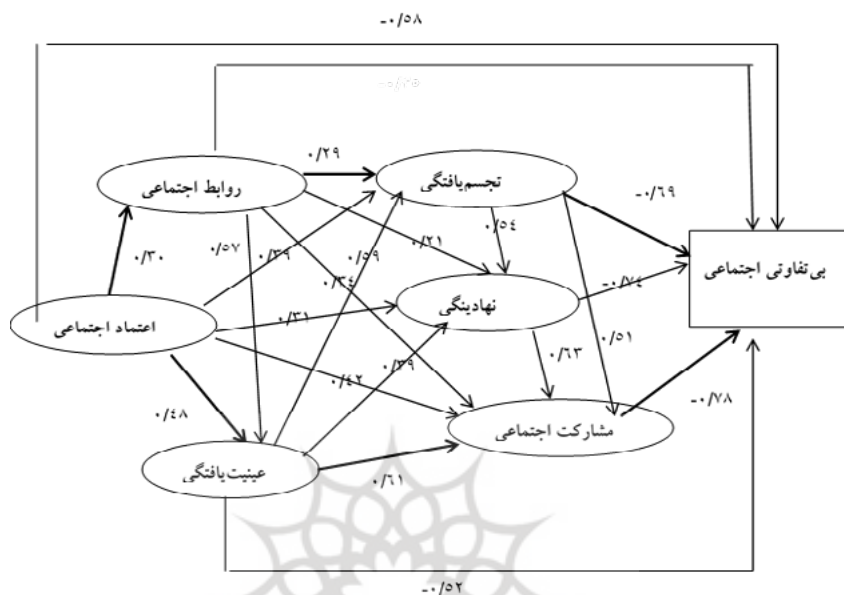
ویژگیهای جمعیت‌شناختی آزمودنیها نشان داد از مجموع ۱۹۳ نفر، ۵۶/۵ درصد مرد و ۴۳/۵ زن، ۴۹/۷ درصد مجرد و به همین تعداد متأهل بودند. ۲۱/۲ درصد بین ۲۰-۳۰ سال، ۶۳/۲ درصد ۳۰-۴۰ و ۱۵/۵ درصد ۴۰-۵۰ سال، ۱۹/۷ درصد کم‌تر از پنج سال سابقه کار، ۲۴/۴ درصد ۵-۱۰، ۲۲/۳ درصد ۱۰-۱۵، ۲۷/۵ درصد ۱۵-۲۰ و ۶/۲ درصد بیش از ۲۰ سال سابقه کار داشتند. یکی از روشهای تحلیل داده‌های آماری، تحلیل مسیر است که بیشتر با استفاده از رگرسیون چند متغیره انجام می‌گیرد.

جدول ۲. تأثیر مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای مستقل بر بی تفاوتی اجتماعی معلمان

انواع تأثیر			متغیرها
کل	غیرمستقیم	مستقیم	
-۰/۳۶	۰/۲۲	-۰/۵۸	اعتماد اجتماعی
-۰/۲۵	۰/۱۰	-۰/۳۵	روابط اجتماعی
-۰/۷۸	-	-۰/۷۸	مشارکت اجتماعی
-۰/۳۳	۰/۱۹	-۰/۵۲	عینیت یافتگی
-۰/۹۵	-۰/۲۱	-۰/۷۴	نهادینگی
-۰/۹۵	-۰/۲۶	-۰/۶۹	تجسم یافتگی

جدول ۳. نتایج تحلیل چندمتغیره متغیرهای مستقل

متغیر	مؤلفه	ضریب رگرسیونی غیر استاندارد (b)	ضریب رگرسیونی استاندارد (β)	t	مقدار احتمال (p)
سرمایه اجتماعی	اعتماد اجتماعی	-۰/۶۲۱	-۰/۵۸۲	-۱۴/۴۰۳	۰/۰۰۰
	روابط اجتماعی	-۰/۴۵۱	-۰/۳۵۲	-۱۳/۰۰۵	۰/۰۰۰
	مشارکت اجتماعی	-۰/۷۶۶	-۰/۷۸۴	-۱۸/۸۵۳	۰/۰۰۰
	سرمایه اجتماعی کل	-۰/۳۵۴	-۰/۶۲۱	-۱۶/۷۱۸	۰/۰۰۰
سرمایه فرهنگی	عینیت یافتگی	-۰/۴۲۵	-۰/۵۲۴	-۱۴/۴۰۳	۰/۰۰۰
	نهادینگی	-۰/۷۰۱	-۰/۷۴۵	-۱۸/۶۲۳	۰/۰۰۰
	تجسم یافتگی	-۰/۶۵۲	-۰/۶۹۸	-۱۶/۸۵۳	۰/۰۰۰
	سرمایه فرهنگی کل	-۰/۲۴۳	-۰/۶۳۲	-۱۵/۳۲۴	۰/۰۰۰

بحث

پژوهش حاضر در پی بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی با بی تفاوتی اجتماعی در بین معلمان شهر لالی بوده است. یافته‌ها نشان داد که بین سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی با بی تفاوتی اجتماعی در بین معلمان شهر لالی رابطه معنادار و منفی وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های قلیچی و همکاران (۲۰۲۴)، دادخواه‌تهرانی و همکاران (۲۰۲۱) و قاضی‌زاده و کیان‌پور (۲۰۱۵) مبتنی بر تأیید رابطه بین سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی با بی تفاوتی اجتماعی، هم‌چنین با مانینگ (۲۰۱۴) مبنی بر تأیید رابطه سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی با بی تفاوتی اجتماعی افراد نیز سازگاری دارد.

بین سرمایه اجتماعی با بی‌تفاوتی اجتماعی در بین معلمان شهر لالی رابطه معنادار و منفی وجود دارد. یافته با مطالعه **قلیچی و همکاران (۲۰۲۴)** که رابطه بین سرمایه اجتماعی با بی‌تفاوتی اجتماعی در ایران، همچنین با **دادخواه‌تهرانی و همکاران (۲۰۲۱)** که دریافتند عوامل اجتماعی در انتقال حساسیت اجتماعی تأثیر به‌سزایی دارند را نیز هم‌سو است.

در تبیین نظری این دو فرضیه می‌توان گفت، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی به مجموعه مهارت‌ها، دانش‌ها، شبکه‌های ارتباطی و دیگر عواملی گفته می‌شود که فرد را برای برقراری ارتباطات اثربخش با دیگران و درک بهتر فرهنگ و تفکرات آنان قادر می‌کند. با توجه به این تعریف، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی معلمان می‌تواند به طور مستقیم و غیرمستقیم تأثیر بسزایی بر تعهد آنان به کار و ارتباطاتشان با دانش‌آموزان، همکاران و خانواده‌های دانش‌آموزان داشته باشد.

از یک سو، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی معلمان می‌تواند باعث بهبود توانایی آنان در برقراری ارتباطات مؤثر با دانش‌آموزان و خانواده‌های آنان شود. ممکن است معلمانی که به‌خوبی تفاوت‌های فرهنگی و زبانی دانش‌آموزان را درک می‌کنند و توانایی برقراری ارتباطات مؤثر با آنان را دارند، بهترین بازدهی آموزشی را از هر دانش‌آموز بگیرند. این معلمان ممکن است بهترین راهکارها را برای حل مشکلات و ایجاد روابط مؤثر با دانش‌آموزان پیدا کنند. هم‌چنین، سرمایه فرهنگی معلمان می‌تواند باعث شناخت بهتر دانش‌آموزان از فرهنگ‌های مختلف شود و همین موضوع می‌تواند باعث کاهش تعارضات فرهنگی و افزایش تعهد آنان به آموزش و پرورش شود.

از سوی دیگر، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی معلمان ممکن است باعث افزایش تعهد آنان به کار شود. با داشتن ارتباطات قوی با دانش‌آموزان، خانواده‌های آنان و همکاران، معلمان ممکن است احساس پشتیبانی و حمایت بیشتری داشته باشند و برای بهبود کیفیت آموزش و پرورش، بیشتر تلاش کنند. سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی می‌تواند باعث

افزایش اعتماد و رضایت معلمان از شغلشان شود و این امر نیز می‌تواند به کاهش خستگی و استعدادهای معلمان در طول زمان کمک کند.

بنابراین، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی معلمان می‌تواند باعث بهبود توانایی آنان در برقراری ارتباطات، شناخت بهتر فرهنگهای مختلف، کاهش تعارضات فرهنگی و افزایش تعهد و رضایت آنان از شغل شود. هم‌چنین، این عوامل ممکن است بهبود بازدهی آموزشی دانش‌آموزان و کاهش خستگی و استعدادهای معلمان را نیز به همراه داشته و موجب کاهش بی‌تفاوتی اجتماعی آنان شود.

دورکیم وجود آنومی یا بی‌هنجاری اجتماعی در یک جامعه را موجب آشفتگی و عدم انسجام جامعه می‌داند که بی‌تفاوتی یکی از اثرات و نتایج حالت بی‌هنجاری در جامعه است. دورکیم از فردگرایی افراطی نیز هراسان بود و آن را محصول گسیختگی پیوند میان فرد و اجتماع می‌داند و اعتقاد داشت فردگرایی افراطی موجبات شر را فراهم می‌کند. مرتون معتقد بود زمانی که در جامعه، هم اهداف و هم امکانات دستیابی به آنها مورد نفی واقع می‌شوند، افراد رفتارهای عزت‌گزینی و یا بی‌تفاوتی را برمی‌گزینند که ناشی از نوعی بی‌هنجاری در جامعه است. تونیس همانند دورکیم اعتقاد داشت که فردگرایی در عصر جدید به انسان اجازه می‌دهد نسبت به دیگران یا کل سیستم اجتماعی بی‌تفاوت باشد. لیپست معتقد است بی‌تفاوتی سیاسی بازتابی از نارضایتی مردم از عدم موفقیت سیاسی در بررسی و حل مسائل جدید است.

بین سرمایه فرهنگی با بی‌تفاوتی اجتماعی در بین معلمان شهر لالی رابطه معنادار و منفی وجود دارد. نتایج قاضی‌زاده و کیان‌پور (۲۰۱۵) تأثیر سرمایه فرهنگی با بی‌تفاوتی اجتماعی را تأیید کرد و با آن همخوانی دارد. سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی پیش‌بینی‌کننده منفی و معناداری برای بی‌تفاوتی اجتماعی معلمان شهر لالی است. نتیجه با یافته‌های قلیچی و همکاران (۲۰۲۴)، دادخواه‌تهرانی و همکاران (۲۰۲۱) و قاضی‌زاده و کیان‌پور (۲۰۱۵) مبتنی

بر تأیید رابطه بین سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی با بی‌تفاوتی اجتماعی، هم‌چنین با یافته‌های مانینگ (۲۰۱۴) مبنی تأیید رابطه سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی با بی‌تفاوتی اجتماعی افراد نیز سازگاری دارد.

در تبیین نظری این دو فرضیه می‌توان گفت که سرمایه فرهنگی و سرمایه اجتماعی معلمان شامل مهارت‌های ارتباطی، شبکه‌های ارتباطی، درک فرهنگ و تفکرات دیگران، قدرت انگیزشی و موانع اجتماعی و فرهنگی است. این عوامل می‌توانند تأثیر بسزایی بر تعهد، انگیزه و عملکرد معلمان داشته باشند. اگر سرمایه فرهنگی و سرمایه اجتماعی معلمان پایین باشد، این معلمان ممکن است دچار بی‌تفاوتی شوند و کیفیت آموزش و پرورش را کاهش دهند. به‌عنوان مثال، اگر معلمان نتوانند برقراری ارتباطات مؤثر با دانش‌آموزان یا خانواده‌های آنان را فراهم کنند، باعث کاهش تعهد آنان به شغل خود و کاهش بازدهی آموزشی می‌شود. هم‌چنین، اگر معلمان نتوانند درک بهتری از فرهنگ‌های مختلف داشته باشند، ممکن است در تدریس مطالبی که در تضاد با فرهنگ دانش‌آموزان هستند، ناتوان باشند و باعث کاهش انگیزه و علاقه دانش‌آموزان به درس خود شوند. به‌علاوه، اگر معلمان نتوانند با مشکلات اجتماعی و فرهنگی دانش‌آموزان به‌درستی برخورد کنند، ممکن است این مشکلات به شکل بیشتری پایدار شوند و باعث کاهش تعهد معلمان به کار شود؛ بنابراین، سرمایه فرهنگی و سرمایه اجتماعی معلمان می‌تواند به‌عنوان یک پیشامد برای پایین آمدن بی‌تفاوتی آنان در اجرای وظایف آموزشی و پرورشی، پیش‌بینی شود.

با استفاده از نظریه بوردیو پیرامون سرمایه اجتماعی و فرهنگی می‌توان گفت سرمایه‌ی اجتماعی نوعی ویژگی تسهیل‌کنندگی در روابط اجتماعی دارد. وجود سرمایه اجتماعی در ساختارهای اجتماعی باعث می‌شود محیطی خلق شود تا در آن امنیت اجتماعی بیشتری برقرار شود؛ به‌نحوی که انسان‌ها از آرامش برخوردار شده، در روابط تعاملی خود با دیگران با کمترین اصطکاک تنش‌های خود را برطرف کنند و بی‌تفاوتی آنان کاهش یابد (متولی، ۲۰۰۵).

پیشنادهای کاربردی: در تعیین و ارزیابی شایستگیهای اجتماعی و حرفهای معلمان عوامل مربوط به تواناییهای اجتماعی و فرهنگی آنان فارغ از جنسیت مورد توجه قرار گیرد. برای کاهش بی تفاوتی اجتماعی در بین معلمان جوانتر، از روشهایی مانند برگزاری آموزشهای مستمر، ایجاد فرصتهایی برای تقویت ارتباطات بین همکاران باتجربه تر و ایجاد محیط کاری مناسب استفاده کرد.

همچنین فرصتهای آموزشی برای به دست آوردن سرمایه فرهنگی بیشتر در معلمان ایجاد شود. از جمله برگزاری دورههای آموزشی در مورد تفاوتهای فرهنگی و زبانی و تسهیل ادامه تحصیل معلمان و یا روشهای کسب مهارتهای جدید مانند زبانهای خارجی و غیره و همچنین استفاده از روشهای آموزشی متنوع و شناور، می تواند باعث افزایش سرمایه فرهنگی معلمان و کاهش بی تفاوتی اجتماعی شود. علاوه بر برنامه هایی برای افزایش و تقویت سرمایه اجتماعی معلمان اجرا شود. تشکیل گروههای کاری، ایجاد فرصتهای مشارکت در تصمیم گیریهای کاری و ارتباط با همکاران دیگر، می تواند بهبود سرمایه اجتماعی و کاهش بی تفاوتی اجتماعی در بین معلمان را به دنبال داشته باشد. همچنین، فراهم کردن فضای مناسب برای تبادل اطلاعات، تجارب و نظرات معلمان، می تواند کاهش بی تفاوتی اجتماعی را به دنبال داشته باشد.

از نظر محدودیتها، از آنجایی که زمان توزیع پرسشنامه ها در ماه اسفند و هم زمان با تعطیلات پیش از عید نوروز بود، محققین با محدودیت زمانی مواجه بودند. از دیگر محدودیتهای این پژوهش، استفاده از روش تحلیل مسیر است که به دلیل عدم ارائه ضریب تعیین (R-square) در مقایسه با روشهای مدرن تر مانند مدل سازی معادله ساختاری (SEM)، از دقت تحلیلی کمتری برخوردار است. با توجه به اینکه این مطالعه به روش تمام شماری انجام شده است، استفاده از آزمونهای آماری و مقادیر p-value با این فرض صورت گرفت که جامعه پژوهش می تواند به عنوان نمایه ای (نمونه ای) از یک جامعه بزرگ تر در نظر گرفته شود؛ بنابراین، تفسیر این مقادیر باید با احتیاط انجام شود.

به عنوان پیشنهاد به محققان آتی، بایستی گفت که پژوهش با تکنیک پرسشنامه انجام شده و پیشنهاد می شود تحقیق در این زمینه با ابزارهای دیگری همچون مشاهده مشارکتی و مصاحبه ساختمند دنبال شود. بعلاوه پژوهشی در خصوص دلایل بی تفاوتی اجتماعی در بین همه شهروندان انجام شود. این تحقیق در یک جامعه محدود یعنی معلمان شهر لالی انجام شده و نتایج به دست آمده برای ارائه راه حل های نهایی و کاهش آثار آسیب های اجتماعی ناشی از بی تفاوتی اجتماعی، کافی نیست.

ملاحظات اخلاقی

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت کرده اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- Anbari, M. , & Gholamian, S. . (2016). Sociological explanation of the factors associated with Social apathy. *Journal of Social Problems of Iran*, 7(2), 133-159. <https://doi.org/10.22059/ijsp.2016.63794> (In Persian)
- Azariani, A. A., Khairy, H., & Azhdarizadeh, H. (2021). Analysis of the cultural policies of the Islamic Republic of Iran on the maintenance of social capital in Khuzestan Province. *Iranian Social Development Studies*, 13(2), 295-307. <https://www.sid.ir/paper/950831/en> (In Persian)
- Bourdieu, P. (1986). *The forms of capital*. In handbook of theory and research for the sociology of education. In J. R. (Eds) (Ed.). New York: Greenwood Press.
- Dadkhah Tehrani, L., Melania Joludar, Sh., Jalili, M. (2021). Social factors affecting social indifference among students, *Fourth International Conference on Social Studies, Law and Popular Culture*, Tehran. <https://civilica.com/doc/1262742> (In Persian)
- Dadkhah Tehrani, L., Melanyar Jellodar, Sh., Jalili, M. (2021a). Study of contextual and demographic variables on the tendency of students towards social indifference, *Sixth National Conference on Humanities and Psychological Studies*, Tehran. <https://civilica.com/doc/1473842> (In Persian)
- de Wet, Corene. (2020). Social media commenters' understanding of the antecedents of teacher-targeted bullying. *South African Journal of Education*, 40(3): 1-11. <https://doi.org/10.15700/saje.v40n3a1799>
- Fedor, C.G. (2019). Social capital and community development: Case study. *Social Research Reports*, 11(1), 65-77. <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=755138>
- Ghafari, Gh & Ouangh, N.M. (2006). Social Capital and Quality of Life. *Iranian Journal of Social Studies*, 1(1), 159-199. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20083653.1385.1.1.6.9> (In Persian)
- Ghasizadeh, H & Kianpour, M. (2015). A Study of Social Apathy among Students (The Case of the University of Isfahan). *Strategic Research on Social Problems*, 4(1), 59-78. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23221453.1394.4.1.5.3> (In Persian)
- Ghasemi, H., Nikooye, M. and shiroyepoor, S. (2021). Strategies to build up social capital in Iran: The application of Future- oriented approach of Casual Layer Analysis. *Iranian journal of management sciences*, 16(63), 135-160. https://journal.iams.ir/article_362.html?lang=en (In Persian)

- Ghelichi, S. , Esmacili, A. R. , Hassan Zadeh, I. , & Amir Ahmadi, R. . (2024). Investigating the Affiliation between Sociological Components and Social Indifference with Emphasis on the Mediating Role of Art and Religiosity in the Lifestyle of Gorgan City. *Islamic Art Studies*, 18(44), 377-390. Doi.10.22034/ias.2020.250056.1362 (In Persian)
- Hoseinzadeh, M. (2009). The Study of Relationship between Cul- tural Capital and Social Identity among Students of Tabriz University. *National Studies Journal*, 10(37), 49-73. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735059.1388.10.37.3.7> (In Persian)
- Jokar, H. (2021). The Governmental Method of the Prophet (PBUH) in Managing Social Capital. *Social Capital Management*, 8(1), 123-149. <https://doi.org/10.22059/jscm.2021.314301.2097> (In Persian)
- Kreitz-Sandberg, S., & Lahelma, E. . (2021). Global Demands–Lo- cal Practices: Working towards Inclusion of Gender Equality in Teacher Education in Finland and Sweden. *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, 5(1), 50-68. <https://doi.org/10.7577/njcie.4052>
- Kalantari, S., Adibi, M. , Rabbani, R., & Ahmadi, S. (2007). A study of indifference and altruism in Iranian urban society and its influencing factors, *Journal of Daneshvar Behavior* 5(1), 8: 27-36. https://journals.shahed.ac.ir/article_2595.html (In Persian)
- Manning, N. (2014). The relational self and the political engage- ments of young adults. *Journal of Sociology*, 50(4), 486-500. <https://doi.org/10.1177/1440783312467094>
- Mohseni-Tabrizi, A.R. (2013). Alienation as an Obstacle to Partici- pation and National Development: Examining the Relationship between Alienation and Social and Political Participation. *Research Letter, Cul- tural Research Quarterly*, 1(1), 89-109. (In Persian)
- Moradi, A. & Saffarian, M. (2019). The Survey of social factors re- lated to social apathy Case study in Kermanshah. *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 8(1), 158-189. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23224371.1398.8.1.7.3> (In Persian)
- Motawali, R. (2005). Theoretical Perspectives on Social Capital, *Journal of Social Security Studies*, 1: 137-138. (In Persian) <https://www.sid.ir/paper/471697/fa>

- Naderi, H. , Bani Fatemeh, H. , & Hariri Akbari, M. . (2010). Structural Equations Modeling of Relationship between Alienation and Social Apathy. *Ferdowsi University of Mashhad Journal of Social Sciences*, 6(2), 29-61. (In Persian) <https://doi.org/10.22067/jss.v0i0.8768>
- Rodgers, J., Valuev, A.V., Hswen, Y & Subramanian, S.V. (2019). Social capital and physical health: An updated review of the literature for 2007–2018. *Social science & medicine*, 236, 112360. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2019.112360>
- Ronaghi, M. (2022). Investigating the effect of cultural factors (religious orientation) on social indifference and critical thinking in educational institutions (Case study of student-teachers of Farhangian University of Isfahan). *Socio-Cultural Strategy*, 11(1), 207-235. <https://doi.org/10.22034/scs.2022.148729> (In Persian)
- Sabbah, F., & Beheshtifar, M. (2016). The Relationship between Social Capital and Organizational Indifference among the Central headquarters of Kerman University of Medical Sciences. *Health_Based Research*, 2(3), 289-298. URL: <http://hbrj.kmu.ac.ir/article-1-87-en.html> (In Persian)
- Salehi-Amiri, S. R., & Amir-Entekhi, Sh. (2013). Strategies for promoting social capital in the country according to the twenty-year vision document of the system. *Strategic*, 22(1), 62-84. (In Persian)
- Sharepour, M., & Khoshfar, Gh. (2002). The relationship between cultural capital and social identity of youth: a case study of Tehran. *Social Sciences Letter*, 20(0), -.133-147. https://jnoe.ut.ac.ir/article_10513.html?lang=fa (In Persian)
- Sedaghati Fard, M. (2013) *Social Indifference (Semantic Analysis, Theoretical Foundation, Aetiology)*, Isfahan: Behta Research Publish. (In Persian)
- Tavassoli, Gh. A., Mousavi, M. (2005). The concept of capital in classical and modern theories with emphasis on social capital theories. *Letter of Social Sciences*, 26(26), 1-32. <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/44428/> (In Persian)
- Thiel, M. (2020). Governing indifference in social performance reporting: implications for responsible management education. *The international journal of management education*, 18(1), 100331. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2019.100331>

- Zare-Shahabadi, A., & Shahab Samani, M. (2016). Investigating the relationship between social indifference and social capital: a case study of students at Isfahan and Yazd universities. *Paper presented at the Second National Conference on Knowledge and Technology of Educational Sciences, Social Studies and Psychology of Iran*, Tehran. (In Persian)

